Naujoji sodyba

DVISAVAITINIS SMULKIŲJŲ ŪKIO ŠAKŲ LAIKRAŠTIS

T U R I N Y S

Vištidžių vėdinimas / Kova su paukščių ligomis Jungtinėse Amerikos Valstybėse / Dėl vištidžių apšvietimo / Šaknų susidarymą ir jų augimą skatinantieji hormonai sodininkystėje / Apie kai kuriuos vijoklinius augalus / Sodininkystė Stuttgarto parodoje / Alyvos / Žieminių gėlių pridengimas / Daržas ir uogynas / Gėlių šparagai / Medonešis Aukštadvario rajone / Darbai sodyboje / Kronika.

Nr. 25

1939 m. gruodžio 14 d.

Apie kai kuriuos vijoklinius augalus

Prof. K. Regelis

Kad vijokliniai augalai priklauso prie gražiausių namų papuošalų, tai kiekvienas žino. Apie tai jau buvo rašyta šiame žurnale (žiūr. C. Vadulio straipsnis „N. Sodyba“ Nr. 9). Aš pasistengsiu duoti sąrašą tų vijoklinių augalų, kurie V. D. U. Botanikos Sodo praktikoje labai gerai auga Lietuvoje ir pilnai gali būti rekomenduojami mėgėjams. Jų galima pirkti V. D. U. Botanikos Sode (tel. 24 450).

Actinidia su pražanginiais, sveikais, tamsiai žaliais lapais ir baltais žiedais, žydi birželio — liepos mėn. Vaisiai yra uogos, kurios kai kurių rūšių yra valgomos. Auga geroje sodo žemėje, mėgsta pusiau pavėsį. Dauginasi daigais arba sėklomis. *Actinidia* yra labai gražūs vijokliniai augalai ypač dėl savo gražių lapų, kurie kai kurių rūšių yra margi. Jie tankiai apauga sienas arba balkonus. V. D. U. Botanikos Sode ypač gerai auga *Actinidia callosa* ir *melanandra*. *Actinidia arguta* ir *Actinidia Kolomikta* Rusijoje labai rekomenduojami dėl savo skanių uogų. Jų yra išauginta visa eilė veislių, bet V. D. U. Botanikos Sodas dar tik neseniai pradėjo šias rūšis auginti ir tuo tarpu jų rekomenduoti negali. *Actinidia* reikalauja pririšti vielas, nes kitaip jie negali vyniotis. Jų tėvynė yra rytų Azija. Jie yra dalinai dvikamieniai augalai.

Iš *Ampelopsis* genties galima rekomenduoti *Ampelopsis brevipenduculata (A. heterophylla var. brevipenduculata)* iš rytų Azijos su tamsiai mėlynos spalvos vaisiais. *Ampelopsis* nereikalauja pririšimo prie vielos. Dauginasi sėklomis arba daigais.

Clematis (raganė) Vakarų Europoje yra labai mėgiami vijokliniai augalai, bet Lietuvos sąlygose gražiausieji jų nėra atsparūs ir, be to, jie neaukštai auga. Atsparūs Lietuvoje yra *Clematis Vitalba* (vijutrė raganė) iš vidurinės Europos su smulkiais baltais žiedais, *Clematis Viticella* iš pietų Europos su fioletiniais žiedais, *Clematis tangulica* iš Tibeto ir Mongolijos su geltonais žiedais. Bet didžiažiedės raganės rūšis ir veisles galima rekomenduoti tik mėgėjams, *Clematis* reikalauja pririšimo prie vielos. Jie auginami geroje, vasarą vandeniu turtingoje, sodo žemėje, nemėgsta daug saulės.

Iš *Lonicera* (sausmedis) genties vijoklinių rūšių Lietuvoje geriausiai yra žinomas *Lonicera caprifolium* — apskritlapis sausmedis (kaprifolė), kuris dažnai yra sodinamas prie balkonų dėl savo baltų skaniai kvepiančių žiedų. Bet šis augalas, palyginus su kitomis vijoklinių sausmedžių rūšimis, blogiau auga. V. D. U. Botanikos Sodas gali plačiau rekomenduoti sekančias rūšis: *Lonicera flava* iš Šiaurinės Amerikos su geltonais žiedais ir gražiais mėsinės spalvos vaisiais, kurie laikosi net ligi lapkričio mėnesio ir yra didelis augalo papuošalas. Jis jau daug metų auginamas V. D. U. Botanikos Sode ir yra visiškai atsparus mūsų šalčiams. *Lonicera Tellmanniana* su geltonais žiedais, auga labai tankiai, galima rekomenduoti auginti Lietuvos klimate. Tai yra neseniai išvesta L. Späth'o sodininkystėje Berlyne rūšis, kuri daugumoje sodininkystės knygų dar nėra aprašyta. *Lonicera periclymenum* iš pietų Europos su margais — baltos su raudona ir geltona spalvos — žiedais, Lietuvoje galima auginti, bet rekomenduoti platesnei publikai negalima. Visi vijokliniai sausmedžiai reikalauja pririšimo prie vielos.

Parthenocissus (vynvitis) genties geriausiai yra žinoma *Parthenocissus quinquefolia* (penkialapis vynvitis), kuris dažniausiai iš visų vijoklinių yra auginamas Lietuvoje. Be to, galima dar rekomenduoti var. *Engelmannii*, bet su siauresniais lapais. *Parthenocissus quinquefolia* pririšimo nereikalauja, nes ūselių pagalba gali prisikabinti prie sienos. *Parthenocissus tricuspidata* var. *Veitchii* arba *Ampelosis Veitchii, Vitis Veitchii* ir pagrindinės rūšies *(Parthenocissus tricuspidata)* tėvynė yra Japonija. *Var. Vetchii* labai gražus augalas, bet Lietuvoj dar mažai auginamas, kuris labai tankiai apauga sienas, o rudenį lapai nusidažo raudona spalva. Reikia sodinti geroje sodo žemėje. Rekomenduojamas sodinti prie mūrinių sienų miestuose, kuriuose yra didesnė apsauga, bet visiškai saulėtoje vietoje auginti mažai rekomenduojamas.

Iš *Vitis* (vynmedis) genties žinomiausias yra *Vitis vinifera* (tikrasis vynmedis), kuris auginamas dėl savo vaisių — vynuogių. Bet apie šį vynmedį mes čia nekalbėsime. Kaipo atsparus vijoklinis augalas, tinkamas namams apsodinti, rekomenduotinas *Vitis amurensis* (amūrinis vynmedis) iš Mandžūrijos ir šiaurės Kinijos su dideliais lapais, kurie rudenį nusidažo gražia raudona spalva. Vaisiai yra labai smulkūs. Vitis *arizonica* iš šiaurės Amerikos taip pat su dideliais lapais ir skaniai kvepiančiais vaisiais. *Vitis cordifolia* iš šiaurės Amerikos su širdiškais lapais ir valgomais vaisiais.

Vistaria chinensis — šis gražus augalas gražiais mėlynais, kekėmis augančiais, žiedais auginti mūsų klimate kol kas negalima rekomenduoti arba jis tinka tiktai mėgėjams. Jis puikiausiai auga pietinėje ir vidurinėje Europoje, o Lietuvoje arba visiškai nežydi arba duoda, kaip tai buvo V. D. U. Botanikos Sode, tiktai menkas kekes.

Pagaliau reikia paminėti vijoklinių rožių veisles. Jas reikia būtinai pridengti žiemai, kitaip jos neišlaiko žiemos šalčio. Be to, reikia jas pririšti prie vielos, nes ūselių prisikabinimui neturi. Vijoklinių rožių dalį, be to, lengvai užpuola miltligė. Mūsų sąlygose vijoklinės rožės išauga nelabai aukštos. V. D. U. Botanikos Sodas gali rekomenduoti sekančias veisles:

M-me Sancy de Parabère, gana aukštai auga, su gražiais dideliais raudonos spalvos žiedais, bet šie žiedai tiktai labai trumpai žydi. Be spyglių.

Crimson Rambler su daugube smulkių raudonos spalvos žiedų, surinktų puokštėmis. Žemesnio ūgio *M-me Sancy de Parabère Sodenia* labai panašus į Crimson Rambler, bet aukštesnio ūgio. *Aglaia* su ružavos spalvos žiedais. *Coupe d'or* su stambiais geltonos spalvos žiedais, be spyglių, žemesnio ūgio. *Paul's Scarlet Climber* su dideliais tamsiai raudonais žiedais, augančiais puokštėmis, labai aukšto ūgio.

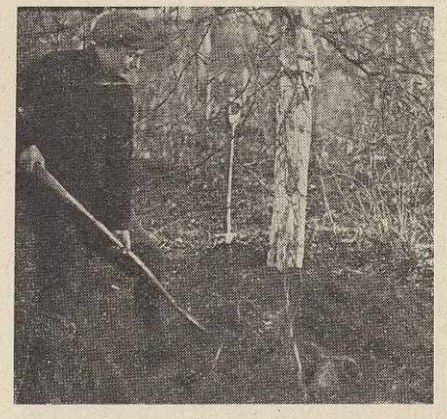

Pavėlavus vaismedžius iš rudens patręšti mėšlu į griovelį ir apkasti, reikia juos bent mėšlu apdėti.